

HRONIKA

njušević. To se desilo pre sedam-osam godina. Znam i to da se u Beogradu piscima dodeljuje godišnje najmanje dvadeset do tri deset stanova.

Za poboljšanje ove više nego crne situacije u Vojvodini — svi uslovi postoje, i to da stvar krene vrlo brzo. Ipak, ne verujem da će se to tako i dogoditi. Naime, moj pesimizam zasnovan je na iskustvu da je naša kulturna operativa anahronična. Postoji jedan kancelarijski, birokratski mehanizam. Mnoge goruće stvari dugo leže po raznim fiokama. Tu se stvari moraju menjati iz korena. Da navedem samo jedan od mnogobrojnih „crnih“ primera. Pokrajinska zajednica kulture dodelila nam je sredstva za 1971. godinu tek 10. decembra 1971. godine. Tu, prošlu godinu, morali smo praktično da živimo na kredit. U tome se vidi nebržni odnos. Sigurno da to nije kulturna politika. To je smešno. Takvim metodom rada neće se nimalo napredovati, već samo nazadovati. Zbog toga se bojim da ne propadne i ova nova stvar sa prenosom doprinosa od autorskih honorara, od 1. januara 1972. godine, na opštine, koje će imati prevashodan zadatak da ta sredstva namene za obezbeđenje radnog i stambenog prostora svojim najugroženijim stvaralocima. Ako aparat ostane ovakav kakav jeste, to će potonuti. Mislim da bi trebalo da se oformi jedna zajednička komisija umetničkih udruženja, i da ona raspodeljuje sredstva, a ne opština. I konačno, treba svi da shvate, da stan nije penzija, ni medalja za zasluge, već preduslov za rad mladog pisca. A kada taj isti pisac otupi i kada već ostari čekajući na stan, onda mu on više neće predstavljati radni prostor već preferans — prostor.

MIROSLAV NASTASIJEVIĆ, književnik

„Dok se dete ne zaplače majka ga se ne seti!“ Pisci Vojvodine morali bi da shvate da su jedno pleme, da treba zajednički da istupaju i brane svoje interese. Ovako dezorganizovano ne mogu ništa da urade. Ja sam dete, koje je zaplakalo, i to vrlo javno, preko štampe, na taj način što sam se slikao u ateljeu Zike Miškova, gde radim (filmski scenarij, roman, knjigu pesama). Suština svega je da pisci zaista nisu organizovani. Likovnjaci su mnogo organizovaniji i veoma solidarni kada su u pitanju zajednički interesi. Mnogo su čvršće organizovani u esnaf, a od nas književnika niko nije osetio da je član jednog esnafa. „Tuda ruka svrab ne češe!“ U samom Udruženju, brigu oko dodela stanova vode ljudi koji imaju dobre stanove. Najoptimalnije bi izgleda bilo kad bi u komisiji bili ljudi koji nemaju stanove. Onda bi ta komisija sigurno bila aktivna. Ipak, mislim, da će do iduće godine stvar krenuti nabolje.

Moj sadašnji stambeni prostor, koji delim sa suprugom i dvoje dece (sin — devet godina i kći — godinu dana) čini jedna soba, plus predsoblje, koje je pretvoreno u kuhinjicu.

RASA PERIĆ, književnik

— Večiti sam podstanar, u sobici tri sa dva. I to već punih osam godina. Pored toga imam tri objavljene knjige, mnogobrojne priloge u više časopisa, ženu i dve velike kćerke, od 11 i od 15 godina... I ta moja porodica živi 200 kilometara udaljena od mene (Požarevac). Posećujem je jednom mesečno. Znači, čak i ono malo što sam nabrojao da imam — u velikoj meri mi je onemogućeno. A mnogo toga nemam. Čak i ono najpresudnije za normalan život — redovni radni odnos.

Ja ne znam zbog čega su nam uskraćeni stanovi, ti naši, pre svega, radni prostori.

ESTERA IVKOVIC, sekretar Pokrajinske zajednice kulture SAPV

— Dosadašnji doprinos od autorskih honorara, koji je u našoj pokrajini prošle godine iznosio 280 miliona starih dinara, nije bio usmeren na rešavanje problema stanovanja stvaralaca. Na Petrovaradinskoj tvrđavi gradi se 30 novih ateljea. To je dobro, ali je trebalo više misliti i na stanove. Kako

se ova sredstva od početka iduće godine prebacuju na opštine sa prvenstvenom namenom da budu iskorišćena za stambene i radne prostore najugroženijih stvaralaca, situacija će se znatno izmeniti, i to nabolje. Iz ovih sredstava opštine će moći da učestvuju u kreditiranju za kupovinu stanova svojim stvaralocima. Drugi način za dobijanje stanova bio bi da stvaraloci budu u redovnom radnom odnosu, te da uz pomoć bankarskih kredita dođu do svog životnog i radnog prostora. Ta sredstva i sredstva radnih organizacija treba objediniti i zajednički kupovati stanove. Tako treba da Opštinska zajednica kulture prebaci Tribini mladih novac za učesće i posle da pomaže da se taj stan otplaćuje. Prioritet dodele stanova treba da vrši svako umetničko udruženje. Na ovom principu već od 1. januara ove godine radi Republička zajednica kulture; on je za kratko vreme doneo na teritoriji uže Srbije dobre rezultate.

LASLO VEGEL, književnik

— Pre jedne decenije pisci su dobijali od Društva stanove. I to gotovo svi, najodgovorniji predstavnici Saveza književnika, kao sastavni deo njihovih honorara. Bila je to nagrada od društva. Danas se javno deklarise da po tom principu dodela stanova nije društveno opravdana. Interesantno je da to najčešće uvek kažu oni koji su na takav način i dospeli do stana. Međutim, ja sam ubeđen da to zaista ne može biti trajni metod. I pisci bi, kao i drugi građani, trebalo da pod istim uslovima dođu do stana. Ovako, pisac je lišen svog prava da ima iste mogućnosti kao, recimo, zaposleni inženjer ili spremačica. Postavlja se pitanje: ko je odgovoran da mesto starog instrumenta dodele stanova piscima nije formulisan jedan novi? Prvo, da piscu bude obezbeđena radna prostorija. I, drugo, da piscu budu omogućeni krediti, kao i drugim ljudima u redovnom radnom odnosu. Formulisanjem ovakvih ili sličnih principa bilo bi onemogućeno da mnogi dođu do stana preko malih vrata. Gorući problem nastao je baš usled potiskivanja starog mehanizma davanja stanova i neformulisanja novog, tako da su se nagomilali problemi. Ako novoizabrana uprava Saveza književnika svoju delatnost svede samo na to da iznosi zaključke kako je stara uprava bila slaba, a nova će biti dobra, a ne uhvati se u koštac sa temeljnim problemima književnog života i stvaralaštva, onda se ova teška situacija opet neće rešiti, jer će onda sasvim opravdano izgubiti poverenje naše društvene zajednice koja i te kako gleda i prati naše stvaralaštvo.

Kao podstanar promenio sam u roku od 10 godina preko 15 stanova. Oženjen sam i imam kćerku od godinu dana. Objavio sam četiri knjige, za dve sam napisao predgovor, a da se iz raznih časopisa sakupe sve moje objavljene studije — bilo bi još nekoliko knjiga. Interesantno je, da sam u JNA čak više pisao, jer sam imao bolje uslove za rad nego što ih sada imam.

ŠANDOR BOGDANFI, predsednik Društva književnika Vojvodine

— Stambeni problem pisca veoma je važan, ali mislim da bi bilo strašno ako bi to postao centralni problem naše književnosti. Društvo književnika Vojvodine, koje sada tek nastaje, zapravo je servis za pisce. Ja kao predsednik, koji naizgled imam rešen stambeni problem, prihvatio sam se dobrovoljno da budem i predsednik stambene komisije. Ne pišem više knjige, nego pišem predsednicima opština šefovima stambenih komisija i posećujem svakog ko iole može da pomogne piscima da dobiju stan. Mogu da kažem da je nešto već malo krenulo. U Novom Sadu su nam za sada obećana dva stana. Jedan iz Fonda solidarnosti, a jedan sa povoljnim učešćem od 30 odsto. Jednom piscu sa dvoje dece našao sam kompletno uređen dvosobni stan, namešten, za mesečnu kiriju od 130.000 starih dinara. Naravno, ovo je visoka kirija, i baš zbog toga smo osnovali fond solidarnosti iz koga ćemo pomagati pisce da pokriju razliku. Inače, ne vidim velike mogućnosti. Ako

ZAŠTO PISCI NE DOBIJAJU STANOVE

Mnogi kritičari pišu da danas nemamo ni dobrih komedija, ni dobrih tragedija. Kada smo rešili da pokrenemo ovu anketu ni na kraj pameti nam nije bilo da ih opovrgavamo. Pogotovu, što naše anketno pitanje: *Zašto pisci ne dobijaju stanove* — sa tim problemom, na prvi pogled, nema nikakve veze. Pa zbog čega smo onda pokrenuli ovu anketu koja nema nikakve veze sa problemom dobrih komedija i tragedija? Nju smo pokrenuli jednostavno zbog toga, što je taj problem, po našem uverenju, ipak u neka-kvoj vezi sa prvim.

Ovaj problem toliko se u poslednje vreme „usijao“ da bi se njime mogli, valjda, ispeglati svi kostimi potrebni i komedijama i tragedijama.

Danas, u vojvođanskom udruženju pisaca imamo učlanjeno 123 pisca. Od tog broja, oko 100 ih živi samo u Novom Sadu. A mnogi nemaju ni one najminimalnije uslove za svoj stvaralački rad, iz najjednostavnijeg razloga — što nemaju stan. Naročito su ugroženi mladi pisci koji najviše pate od čežnje za budućnošću, jer predstavljaju istinsku mladost sveta i imaju pred sobom mnogo više Sutra, nego što imaju za sobom Juče. I dobro je primetio naš prvi komediograf Jovan Stierija Popović, kada je rekao: „Čovek, obično, kad dobre zube ima, nema hleba, a kad hleba dobije onda nema zube!“

TOMISLAV KETIG, književnik

— Koliko je meni poznato, a dobro sam obavešten, poslednji književnik koji je preko Udruženja dobio stan bio je Gojko Ja-

